

Maandag 24/08/1914 - ochtendeditie

Van de Belgische grens.

Men meldt ons uit Budel, op 23 augustus:

Toen ik zoeven aan de slagboom, hier op de Belgische grens, stond te kijken naar de Belgische vluchtelingen, die steeds door, uit de richting Hamont op Nederlands grondgebied komen, ontmoette ik een gezelschap dames, onder leiding van de burgemeester van Budel, de heer Van Uden, dat in de tegenovergestelde richting passeerde. Ik werd voorgesteld aan de Belgische dames, onder wie twee dochters bleken te zijn van de burgemeester van Bree, de heer Martens. Zij waren op weg om te trachten inlichtingen te krijgen omtrent haar vader, die met de deken van dat Belgisch dorp als gijzelaars weggevoerd zijn, eerst naar Genk (aan de spoorlijn Hasselt-Maaseik), en dan naar Bilzen, om daar voor de Duitse krijgsraad te verschijnen.

Mevrouw Martens vertelde mij, dat er vrijdagmiddag een automobiel met acht Duitse verkenners door Bree was gevlogen, de karabijnen uit de portieren. Een hunner, die op de treeplank stond, was er door de Belgische gendarmen afgeschoten. Later op de dag waren er drie militaire wielrijders doorgekomen, van wie er één gedood, één zwaar- en één lichtgewond werd. De lichtgewonde was gevluht naar Opoeteren (aan de spoorlijn Hasselt-Maaseik), en daar in het hospitaal opgenomen.

Toen vervolgens een afdeling uhlanen in Bree was binnengekomen, vonden zij de bevolking staan rondom de gesneuvelde en de ernstig gewonde wielrijder. Zij namen de laatstgenoemde, die verklaarde dat er door dorpsbewoners op hem geschoten was, mee. De burgemeester van Bree verscheen inmiddels met zijn auto om de gewonde te halen ter verpleging. Intussen overleed ook de

zwaargewonde wielrijder. Op diens verklaring, dat het burgers geweest waren en geen gendarmes, die geschoten hadden, zijn toen de burgemeester en de deken als gijzelaars weggevoerd.

Mejuffrouw Martens verzekerde, dat haar vader tevoren alles gedaan had om de burgers tegen schieten op de vijand te waarschuwen, dat hun schietwapens alle reeds lang in beslag genomen waren, en dat dus stellig de gendarmes geschoten hadden. Gelukkig heeft nu ook de lichtgewonde Duitse wielrijder in Opoeteren schriftelijk deze zelfde verklaring afgelegd.

De beide zeer ontroerde jonge meisjes togen nu met hun Nederlandse gastheer over onze grens België in, om zekerheid te krijgen over het lot van hun vader.

Inmiddels is Bree door uhlanen bezet. De hele bevolking is gevlucht, en kampeert ten dele in de bossen langs onze grens van hier tot Weert.

Telkens vragen de Duitse soldaten hier naar de loop van de Nederlandse grens, en zodra die hun wordt gewezen, keren zij terug. Onze grenswachten en patrouilles zijn voorzien van gedrukte biljetten voor mogelijke militaire vluchtelingen. In het Duits, Frans en Engels staat er op te lezen: "Gij zijt hier op Nederlands gebied. Wij verzoeken u terug te keren, of anders wordt gij ontwapend en geïnterneerd."

Bovendien wijst de Nederlandse vlag op de kerktorens van de grensdorpen hier reeds uit de verte de grens aan. Hier tegenover Budel waait de Belgische vlag van de toren van Hamont, dat grotendeels is ontvolkt overal in de omtrek verlenen de mensen hier gastvrijheid aan gevluchte burgers van over de grens.

De Belgische generaal Scheffer, die met zijn staf van de hoofdmacht afgesneden was, is eerst een paar dagen in het naburige Neerpelt schuilgegaan. Een wacht op de toren zag uit of Duitse legerafdelingen in aantocht waren. Toen dit het geval werd is de generaal met zijn staf per auto teruggetrokken naar Hamont, waar de heren geruime tijd aan het station hebben vertoefd. Gisteren zijn ze per auto in de richting van Antwerpen verdwenen. Vanochtend heeft de grenswacht hier kanongebulder gehoord, naar zij meent uit de richting Bergeijk. Belgische vluchtelingen echter vertellen hier, dat een afdeling Duitsers in Rettay overal de boerderijen in brand steekt. Vermoedelijk zal het schieten dus uit die streek zijn vernomen.

Het Duits leger in de val?

De Star van vrijdag had het volgende Exchange telegram, donderdag uit Gent verzonden: "De verbonden troepen hebben de Duitsers een nederlaag toegebracht. Deze zijn gisterenavond met zware verliezen van Tienen (Tirlemont) teruggetrokken".

De Londense bladen hadden dat bericht al donderdagavond ontvangen, maar op verzoek van het persbureau achtergehouden. Vrijdagmiddag had het tegen openbaarmaking echter geen bezwaar meer.

Indien, redeneert nu de Star verder, de bondgenoten bij Tienen in aanmerkelijke sterkte zijn, komen de krijgsverrichtingen der laatste dagen in een nieuw licht. Woensdagavond ontruimden de Belgische troepen Leuven, dit is gelijktijdig met de Duitse nederlaag bij Tienen. Brussel is donderdag door de Duitsers bezet. Naar het schijnt, zijn dus, terwijl de Duitsers westwaarts rukten, de bondgenoten van hun basis bij Namen noordwaarts gerukt, om de uiterste rechtvleugel der Duitsers af te snijden.

Deze opvatting wordt gesteund door het volgende officiële Belgische bericht, vrijdagmiddag door de Exchange uit Gent overgeseind: “Het Belgische leger heeft stelling genomen om Antwerpen, teneinde met de bondgenoten samen te werken.”

De Duitsers bevinden zich dus tussen twee legers. Brussel werd hun als een lokaas voorgehouden. Zij haptten er in. Nog een paar dagen en de val slaat dicht.

Aldus de Star.

Berlijn, 23 augustus. De grote generale staf meldt:

Het ter weerszijden van Neufchâteau voortrukkende leger onder hertog Albrecht von Würtemberg heeft heden aan het over de Semois-rivier (langs de grens van Belgisch Luxemburg en Frankrijk) vooruitgerukte Franse leger een volkomen nederlaag toegebracht. De vervolging vangt nu aan. Tal van kanonnen, vaandels en gevangenen, waaronder verscheidene generaals, zijn in onze handen.

Ten westen van de Maas rukken onze troepen tegen Maubeuge op.

Een voor het Duitse front optredende Engelse brigade ruitery is geslagen.

Was getekend von Stein, sous-chef van de generale staf.

Antwerpen, 23 augustus. Volgens gisteren te Gent aangekomen reizigers wordt slag geleverd tussen Jumet en Manage (aan de spoorlijn Bergen-Charleroi) in Henegouwen. De bevolking vlucht. Vrijdagnamiddag zijn de Engelsen te Bergen binnengekomen.

Volgens de Flandre Libérale doorkruisen twee Duitse legers België, één dat op Valenciennes (op Frans gebied, dichtbij de grens aan de

spoorlijn Bergen-Parijs) aanrukt, een ander op Rijsel. Een Frans leger, van de laatste stad komend, had vrijdagochtend zijn voorhoede reeds bij Torhout (ten zuiden van Brugge, aan de spoorlijn van Ieper). De Duitse troepen, die langs Henegouwen voorttrekken, zullen voor een Frans leger te staan komen, waarvan een 15.000 man ruitery deel uitmaken. Deze kunnen nu eerst met goed gevolg optreden in verband met de uiterste linkervleugel, die Duinkerken dekt.

Een bericht uit Parijs zegt, dat de Fransen het offensief hebben genomen.

De parlementaire berichtgeving van het Handelsblad van Antwerpen meldt, dat sedert deze morgen geen enkele Duitser meer te Brussel is. 300.000 Duitsers zijn voorbij getrokken. 150.000 langs Bosvoorde en Ukkel in de richting Charleroi, 150.000 langs Vilvoorde in de richting Ninove.

Terneuzen, 23 augustus. Te Bergen en Charleroi moet in de straten ernstig gevochten zijn. De mitrailleuses velden velen neer. De lijkens liggen opgestapeld in de straten.

Ook luidt hier dat een Duits leger noordwaarts trekt ter insluiting van Antwerpen. Twee heren kwamen heden te voet uit Brussel tot Aalst, zij waren de Duitsers maar enkele mijlen voor. Te Aalst konden zij nog net een trein bereiken en via Gent naar hier komen.

Parijs, 23 augustus. De oorlogscorrespondent van de Temps in België seint op 21 dezer uit Charleroi: de Duitsers rukken in de vorm van een waaier op met een front van 125 à 150 km. Een groot aantal verkenners gaan het leger voor, dat langs vier of vijf verschillende wegen naar Frankrijk trekt.

Diezelfde correspondent deelt mee, dat de 21e een peloton doodshoofdhuzaren om 7 uur 's ochtends door de oostelijke

bovenstad van Charleroi reed en kalm naar de Semois afdaalde, de voorbijgangers groetend.

Hun kleding bracht de bewoners in de waan, dat zij met Engelsen te doen hadden en ze juichten de huzaren toe. De wacht liet hen ook passeren. Eindelijk zag en herkende een officier hen. Hij riep de schildwachten toe te schieten en dezen doodden toen twee uhlanen en verwondden er drie. De overigen konden ontsnappen.

Tegen 2 uur 's middags hoorde men op grote afstand geschutvuur uit de richting van Namen.

De 22^e seinde dezelfde correspondent dat Charleroi beschoten werd door de Duitsers, die de overtocht over de brug van de Samber wilden forceren.

De Duitsers zijn bij Thuin (ten zuidwesten van Namen) met Engelse troepen slaags geraakt.

Berlijn, 23 augustus. Verwacht wordt, dat het Duitse noordelijke leger in België in de eerstvolgende dagen een beslissende slag zal leveren.

Het zware Duitse geschut waarmee de forten van Luik zijn beschoten wordt nu ook voor de beschieting van Namen gebezigd.

Antwerpen, 23 augustus. Officieel is bekend gemaakt dat sedert zaterdag de zaken rondom Antwerpen er veel beter voor staan. Belgische vliegende colonnes hebben het terrein volkomen schoon geveegd. Alle Duitsers, die Antwerpen genaderd waren, zijn verjaagd, verslagen of krijgsgevangen gemaakt. Belgische troepen hebben in de Kempen, het land van Waas en de omstreken van Mechelen nergens een spoor van de vijand gevonden.

Franse en Duitse troepen zijn handgemeen geraakt in de omgeving van Charleroi, Tamines (ten oosten van Charleroi) en Peronnes.

Alle Duitse troepen, die rondom Marche (aan de Ourthe, 60 km ten oosten van Dinant) waren gelegerd, zijn in zuidelijke richting opgerukt.

Londen, 23 augustus. Central News meldt hedenmiddag uit Parijs, wel niet uit officiële, maar toch zeer gezaghebbende bron vernomen te hebben, dat de Duitsers in België geheel omsingeld zijn.

De correspondent is overtuigd, dat dit bericht geloof verdient, maar het Londense persbureau heeft geen bevestiging gegeven.

(Wij behoeven wel niet te zeggen, de overtuiging van de correspondent niet te delen. Redactie)

Londen, 23 augustus. Uit Oostende wordt bericht dat het volgens een uitspraak van de Belgische minister van Justitie verkeerd is te menen dat het Belgische leger tegenover een machtige vijand van alle verdere tegenstand zal afzien. Het Belgische leger bevindt zich in uitstekende staat en men kan het volste vertrouwen hebben in de afloop van de worsteling.

Londen, 23 augustus. De correspondent van de Daily Telegraph te Oostende heeft zaterdag een onderhoud gehad met een in België geboren Engelsman, die er na herhaalde mislukte pogingen in was geslaagd om zaterdagochtend vroeg te voet door de Duitse linies heen te komen en naar Aalst te gaan en vandaar per trein naar Oostende. De eerste Duitser, die hij in Brussel zag, was een officier die door de stad reed. Donderdagochtend om 10 uur kwam de Duitse hoofdmacht uit de richting van Leuven en verdeelde zich bij Tervuren. De artillerie trok zuidwaarts langs de weg naar Waterloo, terwijl een andere grote troepenmacht naar de Boulevard van de

Jardin Botanique voorbij het Noordstation de stad uittrok naar Koekelberg.

Juiste opgaven over het aantal Duitsers waren niet te krijgen, maar naar schatting waren vrijdagavond ongeveer 200.000 officieren en manschappen door de stad getrokken.

De om Brussel achtergebleven troepen zijn naar schatting 10.000 man sterk. Tot militaire gouverneur van de stad is graaf von Arnim, de bevelhebber van een legerkorps, aangewezen.

In zijn beschrijving van de grote tros der Duitsers, die langs de Boulevard du Jardin Botanique oostwaarts trok, zegt de zegsman van de correspondent dat zij bestond uit ambulances, telegraaf korpsen en dergelijke afdelingen. Uur na uur rolden wagens van allerlei soort langs de boulevard; honderden vrachtautomobielen en een onnoemelijk aantal door paarden getrokken rijtuigen, sommige hoog beladen met bagage van officieren, waaronder veel koffers. De uitrusting van alle troepen was buitengewoon goed in orde. Ook de artillerie, die ik naar Waterloo heb zien trekken, was bijzonder goed toegerust. Ik heb een poos naast de reeks van kanonnen gelopen en was verwonderd over het grote aantal. Ik ben aan het tellen gegaan, maar heb het niet verder kunnen brengen dan 231, ik kan zelfs niet gissen hoeveel er meer geweest zijn.

Het eerste wat de Duitsers deden, na hun hoofdkwartier te hebben gevestigd in het stadhuis, was zich in het bezit stellen van de telegraafkantoor. Twee uur na aankomst te Brussel hadden zij een eigen telefoonverbinding tot stand gebracht tussen het stadhuis en hun slaapkwartieren in het hotel Cosmopolite bij het Noordstation. Ze gebruikten daarbij de straatlantaarns als steunpunt. De hele installatie was in anderhalf uur gereed.

Graaf von Arnim deed in een proclamatie aan de ingezetenen weten dat hij door de oorlogsomstandigheden genoodzaakt was levensmiddelen en andere benodigdheden op te eisen. Hij maande de burgerij ten strengste aan niet te schieten of op enige wijze onrust te veroorzaken.

In alle hoofdstraten en ook in de aangrenzende straten waardoor troepen kwamen, mochten de cafés niet langer dan tot 9 uur 's avonds open blijven.

Ik hoorde dat de beurs en het hoofdpostkantoor tot slaapzalen zijn ingericht voor de troepen. Geen der kazernes is in gebruik genomen. Men zegt dat de Duitsers vrezen, dat de Belgen ze hebben ondermijnd.

De Duitse soldaten hebben bevel gekregen alles te betalen en doen dat ook. Ze gedragen zich in alle opzichten goed. De officieren daarentegen schaffen zich in de winkels allerlei dingen aan en betalen niet met geld, maar met cheques. De winkeliers hebben er een hard hoofd in dat zij die papiertjes ooit in geld zullen kunnen omzetten.

De dagbladen mogen niet meer verschijnen; alleen is aan het Journal de Bruxelles vergund, eenmaal uit te komen, om de dood van de paus en de proclamatie van de militaire gouverneur te melden.

's Nachts mag niemand Brussel in of uit.

Aalst is slechts door 25 Duitsers bezet en in Gent heb ik in het geheel geen Duitsers gezien.

Van een Belg die langs een andere weg Brussel had verlaten, hoorde de correspondent, dat de Duitsers te Denderleeuw de spoorbrug en het station in de lucht hadden laten vliegen, op grond dat de

bevolking hen zou hebben uitgetart. Vijf inwoners waren doodgeschoten.

Gent, 23 augustus. Thans worden meer bijzonderheden bekend gemaakt omtrent het gevecht bij Aarschot van woensdag. Het is zeer hevig geweest. Over het hele front is de vijand teruggeworpen.

De dag tevoren had de vijand het offensief hervat. Twee vijandelijke vliegtuigen, die zeer laag vlogen, scheerden over de Belgische stellingen. Duitse infanterie, gesteund door mitrailleurs en artillerie, begon daarop de aanval. De Belgische troepen boden een bewonderenswaardige tegenstand, niettegenstaande een numerieke minderheid en hoewel zij wisten in welk een wanhopige positie zij verkeerden. Om 6 uur werd de aanval algemeen. Een hevig verbitterd gevecht werd toen geleverd, een ware slachting.

Ulicoten, 23 augustus. Het dorp Retie, op 4 uur afstand van Turnhout, is in de afgelopen nacht door een troep uhlanen in brand gestoken, waarop zij weer aftrokken. In Turnhout is alles rustig.

Londen, 23 augustus. De Amerikaanse gezant te Brussel, die de burgemeester vergezelde ter ontmoeting van de Duitsers bij hun binnenkomst in de stad, moet aan de Duitsers hebben meegedeeld dat hij order had van zijn regering om Brussel onder zijn bescherming te nemen teneinde toe te zien dat het oorlogsrecht in acht zou worden genomen.

Antwerpen, 23 augustus. De Duitse krijgsgevangenen te Brugge, 450 militairen en 300 verdachte burgers, zijn vrijdag naar Duinkerken en vandaar per schip naar een Franse haven gevoerd. Te Duinkerken werden de Bruggelingen, die de krijgsgevangenen hadden begeleid, feestelijk onthaald op een banket waar militaire autoriteiten aanzaten. Een Frans priester hield een geestdriftige rede.

Maastricht, 23 augustus. De bevolking van Luik is hedenmorgen aangezegd dat ze zich niet verontrusten moest, indien in de middaguren kanonvuur werd gehoord. Men vermoedt dat de artillerie der herstelde forten naar het Westen zich heden hebben ingeschoten. Verzoekschriften der bevolking van Luik aan het stadsbestuur mogen in de vervolgen alleen in het Duits zijn gesteld.

Antwerpen, 23 augustus. Ik kan van zeer gezaghebbende zijde verklaren, dat de Verenigde Staten met de warmste vriendschap België zullen bijstaan. Van een Amsterdamse firma heeft het Rode kruis heden een gift van 1000 frank ontvangen.

Maandag 24/08/1914 - avondeditie

De strijd in Zuid België.

Parijs, 23 augustus. Volgens de om 11 uur verstrekte officiële inlichtingen zijn de Fransen overal tot de aanval overgegaan. In de grote slag, die over een uitgebreide linie, van Bergen (Mons) af tot de Luxemburgse grens toe, geleverd wordt, treden de Fransen op in vereniging met het Engelse leger. Men heeft hier bijna het gehele Duitse staande leger, benevens de reserve, tegenover zich.

De slag zal waarschijnlijk verscheidene dagen duren.

Londen, 24 augustus. Een hier hedenmorgen ontvangen officieel telegram van de Franse minister van Buitenlandse Zaken bevestigt, dat de legers op het ogenblik over de hele linie handgemeen zijn. Aan geen van beide zijden zijn nog voordelen behaald.

Parijs 24 augustus. Een mededeling van hedenmorgen van het ministerie van oorlog bevestigt de inlichtingen van gisterenavond omtrent de grote slag in Zuid België.

De Fransen hebben de gewichtige taak te vervullen al de Duitse legers tegen te houden. Gedurende deze tijd gaan de Russen voort hun grote succes te verzekeren, waarvan de gevolgen als zeer belangrijk moeten worden beschouwd.

Bovendien leidt men uit verschillende inlichtingen omtrent de slag in België af, dat gisterenavond laat, toen de Fransen aan de Duitsers al hun behaalde voordelen hadden ontnomen, een soort rust is ingetreden vanwege de duisternis.

Doch deze periode van kalmte zou slechts van korte duur zijn en de verwoede slag zou nog voor het aanbreken van de morgen hervat kunnen worden.

Parijs, 23 augustus. Het ministerie van oorlog deelt mee, dat de Duitsers alle pogingen in het werk stellen om Namen, dat krachtig tegenweer biedt, te vermeesteren.

Antwerpen, 23 augustus. Onze vliegers werden in hun verkenningsstochten gisteren door de mist gehinderd. Toch konden zij enige aanwijzingen bezorgen, die stroken met de berichten over de opmars der Duitsers zuidwaarts.

De bewoners der Antwerpse omgeving wordt streng stilzwijgen aanbevolen, vooral waar het gelden zou inlichtingen te bezorgen aan uhlanen of huzaren. In het bijzonder moet hun niet, als heden nog te Opwijk gebeurde, de weg getoond worden.

Een Antwerps handelsman, agent van een bekende Duitse scheepvaartlinie, is erin geslaagd van Brussel tot Antwerpen te

komen, daar de Duitse generaal von Arnim, die op het stadhuis te Brussel zetelt, hem wegens de zorg voor Duitse lading vrijgeleide had gegeven. Onderweg ondervraagde hij alle Duitse krijgslieden, van wie hij vernam, dat de over Ninove (ten westen van Brussel) vertrokken troepen behoorden tot de 3^e legerkorps uit Saksen. Donderdagochtend verlieten die Leuven en leggen 35 km per dag af.

De houding der Duitse soldaten te Brussel was correct. Burgemeester Max houdt zich kranig. Hij loopt zelf voor de politie uit en tracht ieder standje te voorkomen.

De auto van de handelsman werd alleen tegengehouden te Epegem en bij Mechelen. Te Walem stonden de Belgen en de verdere weg was veilig.

Londen, 23 augustus. Young, de correspondent van de Daily News, seint uit Oostende: zaterdag is de Duitse voorhoede in zuidwestelijke richting afgebogen, gaande dicht langs Waterloo en door Halle. De voorhoede wordt naar de grens gevoerd tussen Valenciennes en Maubeuge. Een colonne lichte cavalerie trekt verder zuidelijk voorbij als in de richting van Rijsel. Met uitzondering van een kring van Mechelen tot Antwerpen is België overgeleverd aan de Duitse troepen.

Aan de Franse grens, het doet er niet toe waar, hebben wij onze vrienden, de Franse cavalerie, ontmoet. We waren genoeglijk voor het middagmaal rond de soepketel samen. Voldaan over de veiligheid van onze westelijke grens, sloegen we in oostelijke richting af. Het doel was uit te maken of de Duitse troepen in noordelijke richting naar Oostende oprukten of direct westelijk naar Rijsel ofwel naar Gent. In Gent hoorden we nieuws. De Duitsers waren ongelooflijk snel opgerukt. De noordelijke colonne had 's ochtends Melle bereikt, juist ten zuiden van Gent. Een ooggetuige schatte de

doortrekkende Duitse legermacht op 70.000 man cavalerie. Ongetwijfeld was het een grote en snelle afdeling. Ik was overtuigd, dat zij westelijk zou afslaan en niet in noordelijke richting naar Oostende zou gaan. Deze beweging moest een deel zijn van het snelle oprukken der cavalerie naar de Franse stellingen aan de noordelijke Franse grens. Teneinde ondervraging te vermijden passeerden we snel Gent in de richting van Dendermonde, oostwaarts, in de hoop zekerheid te krijgen van de positie der Belgische troepen, ook in hun nieuwe verdedigingslinie. Weldra begonnen de waarschuwingen der uhlanen zich te doen gelden. In snelle opeenvolging passeerden wij Belgische voorposten, het doet er wederom niet toe waar en nadat wij ons aldus, teneinde nodeloos gevaar te vermijden, van de toestand aan de grens op de hoogte gesteld hadden, reden wij naar Gent terug.

De Belgen zijn vermoeid en hebben zware verliezen geleden. Ze weten nog niet waar de Engelsen zijn, en daarom waren ze niet vriendelijk jegens ons gestemd. Terwijl wij te Gent een paar ogenblikken stil waren om met Belgische vrienden te praten, deed zich een onaangenaam incident voor. Een korporaal, gevolgd door drie soldaten in uniform, eiste plotseling onze auto op. Onze chauffeur, een oud-soldaat, werd in een hevig krakeel betrokken en in de te hoop gelopen menigte brak bijna een paniek uit. Er werd over verraad en revolutie geschreeuwd. Wel een bewijs voor de onbekendheid met de algemene toestand, waarin de pers het publiek gelaten heeft. "Geef je auto op, zo werd er geroepen, of we schieten er op." Ik achtte het tijd om tussenbeide te komen. "Waar wou je heen gebracht worden, vriend?" vroeg ik aan een der opgewonden mannen. Hij bromde de naam van een dorp aan de Franse grens en dat bracht licht. De man was een soldaat, die naar huis vluchtte. Zo stonden er veel rond ons, allen in burgerkleden. "In je uniform zal ik je naar elke plaats aan het front brengen, die je maar

wilt, maar geen wet verplicht mij vluchtelingen mee te nemen!" De uitwerking op de menigte was buitengewoon. De soldaten kozen het hazenpad en wij vertrokken. Even ten westen van Gent waren de wegen vol karren met de opgeladen bezittingen van vluchtende gezinnen. Een reusachtige franciscaner monnik stond midden op de weg met een kruis in de opgeheven hand. "In naam van de maagd, riep hij, neem ons mee!" Hij ondersteunde twee gewonde soldaten. Het bleek dat in de krankzinnige paniek al de hospitalen leeggestroomd waren. Sauve qui peut! was het wachtwoord en zieken en gewonden, in de onmogelijkste kleren, werden naar buiten gebracht en moesten maar zien hoe ze thuis kwamen.

Wij namen hen op, brachten hen naar de naastbij gelegen spoorlijn, lieten een voorbijkomende trein stoppen en zonden hen, sprakeloos van dankbaarheid, met de trein verder. Maar de wegen waren vol van zulke invaliden, die voort hinkten en, ja soms letterlijk voort kropen; in de hoop nog op de een of andere manier hun dorp te bereiken, dat in de meeste gevallen reeds in handen was van de vijand. Telkens moesten wij nu vooruit dan achteruit. Over de hele provincie strekten onze tochten zich uit; dikwijls moesten wij de gewonden in verafgelegen dorpen brengen om hen daar aan de zorg toe te vertrouwen van hun vrouwelijke verwanten of, dikwijls ook, aan barmhartige vrienden in veiliger oorden.

Een merkwaardige paniek had zich thans alom in het rond verbreid. Overall ontmoetten wij kleine groepen doodsbangе mensen met verbouwereerd gelaat. In achteraf gelegen dorpjes werden de huisjes verlaten; de winkelruiten werden bedekt, de opschriften met verf weggestreken. De mannen van de ontbonden burgerwachten werden in allerijl door hun doodverschrikte vrouwen of dochters in burgerkleren gestoken. Herhaaldelijk moesten wij op de marktpleinen halt houden en aan de te hoop gelopen Vlaamse burgers uitleg geven. "Waar zijn de Engelsen, die ons hebben

verraden? Waarom heeft men ons alle nieuws onthouden; zodat we thans hulpeloos staan?” Het werd voor ons steeds moeilijker om op deze vragen het antwoord te geven. Maar later op de dag gebeurde het elk ogenblik dat een troepje mensen op klompen, kwam aanrennen, uitroepende: “Daar komen ze”; en dan werd het plotseling leeg om ons heen en hadden ook onze ondervragers het hazenpad gekozen, hun halflege bierglazen achterlatend en vrezend, dat het ditmaal toch wel eens waar zou kunnen zijn. Tegen de avond stootten we weer op de Franse voorposten. Wij waren nu goed en wel over de grens en sloegen in het donker een noordelijke richting in, overwegende, dat in deze paar uren de overstroming van Duitsers ons bijna van de kust had afgesneden. Geen provincie was ons meer gelaten, dankzij de uitnemende doeltreffendheid van de Duitse legerorganisatie. Dat leger schoof thans voorwaarts over het thans onverdedigde land en had zich sinds Luik volkomen hersteld.

Een tegenspraak.

Antwerpen, 24 augustus. Ik logenstraf het bericht uit de Kölnische Zeitung betreffende het Duitse kerkhof. Dit ligt op een uur afstand van de stad en leidt zeker niet naar de haven.

Naar aanleiding van het bericht uit de Kölnische Zeitung betreffende het Jezüetenklooster bij Luik tekende de *Matin* hier aan: “De onnozele ongerijmdheid van het verhaal springt in het oog en we maken er slechts melding van om een indruk te geven van de wijze, waarop de bevolking in Duitsland wordt voorgelicht. Is het denkbaar, dat de bevolking, geterroriseerd door de daden der Duitse horden, er vermaak in zou scheppen kloosters in brand te steken?”

Men meldt ons uit Budel op 21 augustus:

De zoon van de burgemeester van het Belgische dorp Bree is gisterenochtend van hieruit naar zijn woonplaats teruggekeerd om nadere inlichtingen omtrent het lot van zijn vader, die met de deken als gijzelaar door de Duitsers was weggevoerd. Inmiddels bleek een Duitse eerste luitenant met 120 man soldaten te zijn binnengerukt voor het onderzoek naar het vermeende schieten van burgers op de militaire wielrijders. Ze vormden een kordon om het raadhuis en daarbinnen werden de verschillende getuigen gehoord. Enkele dorpelingen, die het treffen gezien hadden, verklaarden eenstemmig, dat zes gendarmen de drie Duitsers in de rug hadden beschoten. Onder deze gendarmes was er een geweest in burgerkleding. Toen zij de uitwerking van hun schoten zagen, waren ze gaan lopen en hadden de gewonden laten liggen. Deze verklaring klopte met wat de overlevende wielrijder verzekerd heeft. Het blijken dus inderdaad geen burgers te zijn, die aan het feit schuldig staan. De eerste luitenant verklaarde, dat daarom geen gevolg zou worden gegeven aan het aanvankelijke plan om Bree aan de vier hoeken in brand te steken. De Duitsers hebben vervolgens al wat er van waarde aanwezig was in de nieuwe gendarmeriekazerne in beslag genomen en het gebouw in vlammen laten opgaan. De Duitse soldaten, die daarna vertrokken, lieten een wacht achter, om te zorgen dat geen van de gevluchte gendarmen in Bree terugkeert. Iedere bewoner, die aan een hunner onderdak zou verlenen zal worden doodgeschoten.

De zoon van de burgemeester is toen met een auto naar Brussel vertrokken, waar zijn vader heen gevoerd was, in de hoop op zijn vrijlating. Tot heden is de zoon hier nog niet teruggekeerd.

In de loop der laatste drie dagen van de vorige week zijn hier in het geheel 12.000 vluchtelingen uit België over de grens gekomen, merendeels Duitsers uit Antwerpen. Ze kwamen per trein tot Hamont en omdat de spoorwegverbinding Hamont-Budel verbroken is, verder te voet hierheen.

De burgemeester van Budel verbleef een ganse nacht bij de grenswacht, om in het licht van een lantaarn de papieren na te zien van een vijfhonderdtal Duitse kapiteins, stuurlieden en matrozen, wier schepen in Antwerpen in beslag zijn genomen. De lijn Hamont-Antwerpen is tot heden niet opgebroken geweest.

Aan de zinkfabriek hier heeft de helft der Duitse arbeiders gedaan gekregen; het loon der anderen is met 25 procent verlaagd. Er ligt voor 3 miljoen zink in voorraad; de directie heeft fl. 1 miljoen op de Francorter Bank, maar ze kan haar personeel niet verder uitbetalen. Van gemeentewege wordt nu als werkverschaffing heideontginning ondernomen, tegen een dagloon van 1 gulden.

Budel, 24 augustus, 3 uur.

De burgemeester en de deken, die gisteravond laat in Bree teruggekeerd waren, zijn hedenmorgen opnieuw gearresteerd en per auto weggevoerd.

Als curiositeit wordt mij een briefkaart uit Luik vertoond die is aangekomen met een Duitse postzegel over de Belgische postzegel heen geplakt.

Bij de Limburgse grens.

Een onzer oorlogscorrespondenten schrijft uit Maastricht:

Men zal zonder twijfel hebben opgemerkt, dat mijn brieven en telegrammen steeds waren gedateerd uit Maastricht. Een korte verklaring en uitlegging daarvan meen ik u niet te mogen onthouden. Toen het gevechtsterrein in het allereerste stadium van de oorlog tussen Duitsland en België zich in de bijna onmiddellijke nabijheid van onze grenzen uitstreckte, de gevechten om Moulain en bij Visé plaats vonden en de forten van Luik nog niet in Duitse handen waren,

was het geen groot kunststukje dagelijks een groot deel der militaire gebeurtenissen uit eigen aanschouwen te kunnen melden.

Vroeg in de ochtend, zo was de indeling van de dag, werd naar Eijsden getuft, daar overschreed ik de grens, liet de auto wachten of op een tevoren vastgesteld uur naar een bepaalde plaats terugkeren, en wandelde dan naar die punten waar ik de belangrijkste feiten van de dag verwachtte om 's avonds langs dezelfde weg terug te keren en van mijn hoofdkwartier uit, Maastricht, u mijn wederwaardigheden te seinen. Al naarmate de Duitse wapenen meer succes hadden, met name de forten bij Luik waren gevallen en hun doormars naar het Westen geen belangrijke tegenstand meer in de weg stond, verplaatste zich het gevechtsterrein niet alleen naar het binnenste België doch het werd ook uitgestrekter.

De talrijke schermutselingen met Belgische troepen overal persoonlijk bij te wonen was van hieruit niet doenlijk, daarvoor waren zij te ver verwijderd en zou het dus niet mogelijk zijn u tijdig op de hoogte te brengen; immers de telegrafische communicatie met Nederland was verbroken, slechts het kantoor te Maastricht bleef de journalist zijn diensten bieden. Uit mijn talrijke berichten zal de lezer hebben kunnen opmaken, dat de grote troepenmassa's, die binnen België geworpen werden, het Belgische veldleger, zij het ook na hardnekkige tegenstand, voor zich uit zouden drijven om ten slotte in het nationale reduit Antwerpen, ten dele ook binnen de fortenlinie om Namen, aan de verdediging van die vestingen mee te helpen. Het volgen van de Duitse troepen werd de journalisten niet toegestaan.

Maar zelfs al ware dit wel het geval geweest, dan nog zouden mijn berichten u hebben bereikt lang nadat van andere, officiële zijde, de hoofdgebeurtenissen u reeds bekend waren. Het leek mij dus meer gewenst de gebeurtenissen om en in Luik gade te slaan en u, steeds 's avonds te Maastricht terugkerend, van daaruit op de hoogte te

houden. Luik te bereiken behoorde niet tot de onmogelijkheden, al waren er ook ernstige moeilijkheden aan verbonden. Rijtuigen en auto's mochten de grenzen niet oversteken; het enige resterend middel was van Visé uit mijn benen te gebruiken en de dan nog ongeveer 15 kilometers lange weg te voet af te leggen. Een rijwiel zou me zeker sneller ter plaatse hebben kunnen brengen, maar aangezien een ongeval met het nuttig vervoermiddel mij zeer ongewenst voorkwam en het mij dan meer last dan plezier zou berokkenen, stond mijn besluit vast: per auto zo ver mogelijk naar de grens, verder marcheren naar Luik; 's avonds langs dezelfde weg, op dezelfde wijze terug.

Om half zes bevond ik mij op weg, om 6 uur lag het prachtige kasteel van de graaf Geloës achter mij, nog een km verder en ik stond bij de laatste landweer-dubbelpost op Nederlands gebied. De mannetjes kenden me al en lieten me zonder verwijl passeren. Mijn eerste gang was naar mijn Brücken-Hauptmann, die mij gevraagd had enige sigaretten uit Maastricht mede te nemen, een verzoek waaraan ik gaarne voldeed, indachtig aan het veelgebruikte en misbruikte spreekwoord: de kleine geschenken onderhouden de vriendschap. Een speciaal merk, "meine Leibcigarette", had ik voor hem meegebracht, in ruil waarvoor ik een bewijsje van hem wist los te weken, waarmee ik de brug ongemoeid mocht overgaan.

Alles ging goed en voorspoedig; de smalle weg langs het kanaal Maastricht-Luik was vrij van militairen. Ik zou dus vermoedelijk weinig oponthoud ondervinden. Want het voortdurend vragen en vertonen van passen en papieren, ik wist het uit ondervinding, houdt niet weinig tijd op.

Een enkele vrouw, die ik tegenkwam, verdween schuw in haar woning; kennismaking met het mannelijk geslacht, al was het ook een "burger", scheen ongewenst. Lang, lang werd mij de tocht. Druk

was ik aan het berekenen, hoeveel kilometer ik per uur aflegde en hoelang het nog zou duren alvorens ik mijn entree joyeuse te Luik zou maken. In een estaminet trad ik even binnen, het gelukte mij zowaar de vrouw aan het praten te krijgen. Ze was nogal over de Duitsers tevreden.

Er waren er onder, die haar voor gevraagde consumpties hadden betaald, maar anderen hadden het beter gevonden zonder te betalen te vertrekken “over het algemeen zijn het nette lui, meneer”. Haar lof kwam mij een weinig verdacht voor, misschien waande ze in mij een vermomd militair te zien die haar eens kwam uitvragen, om later van de opgedane kennis, ten haren nadele, gebruik te maken. Haar man, zo vertelde ze, had ook een estaminet, maar een heel eind verder. Zij had hem in dagen niet gezien en wist niet hoe het hem ging en ... de zaken marcheerden. De huwelijksband scheen mij niet bijzonder hecht. Maar ik had geen tijd mij met haar hartsgeheimen op te houden; verder ging het. Langzaam doemden de huizen en kerktorens van Luik voor mij op. En nu stootte ik op de eerste posten.

Een welwillend soldaat bracht me op mijn verzoek bij een luitenant en deze had, wonder boven wonder geen bezwaar mij binnen Luik te laten. Het briefje van de Hauptmann had een goede werking. Op een weide, het petit champ de manoeuvre, stonden enige stukken zware artillerie, ze hadden de vorige dag bijgedragen tot de beschieting der forten Hollognes en Flemalle en deze tot zwijgen gebracht. Over een ophaalbrug ging het verder stadwaarts. Uit vele huizen waaide de rode vlag, uit andere hadden de bewoners witte vlaggen gestoken.

Ze hoopten de geduchte tuchting van Mouland en Visé en zoveel andere dorpen en steden daardoor te kunnen ontgaan. Of deze vredelievende demonstratie helpen zou? Wie zal het zeggen. Een schot van een fanatieke burger gelost op een militair is voldoende om een hele stadswijk in vlammen te doen opgaan. De onschuldigen

boeten, zonder onderscheid, voor de fouten van een schuldige medeburgers.

In de stad grote bedrijvigheid; maar ook tevens die voorbeeldige orde, kalmte en stiptheid en het opvolgen der bevelen die de beschouwer overal tegemoet treedt waar het Duitse leger het bestuur van een vijandelijke stad in handen neemt. Het dwingt bewondering af, hoe de Duitsers en hun voorlopig bestuur zich met een gemak doorslaan door de grootste moeilijkheden. Men krijgt de indruk als voelden zij zich te Luik volkomen thuis, als bewoonden zij de stad reeds jaren, als waren ze volkomen op de hoogte van de hulpbronnen en van het raderwerk der administratie.

Naast de trappen van het stadhuis waren de proclamaties in drie talen aangeplakt, ondertekend nog door de Luikse burgemeester Kleyer. Ze bevatten de bevelen tot het inleveren van wapens en de aanmaning aan de burgerij tot rust en kalmte, waarvan de verstoring met strenge straffen waren bedreigd. Voorts zag ik, met de Duitse kleuren omrand, een bekendmaking van de stadscommandant van Kolewe, waarin de bevolking de raad wordt gegeven geen waarde te hechten aan de berichten der Franse, Belgische en Engelse bladen, waarin over overwinningen der entente-mogendheden wordt bericht.

Eigenaardig en opvallend een andere mededeling aan de bevolking die in vier talen gesteld is waaronder Tsjechisch en Hongaars (van andere zijde is ons gemeld, dat het Pools en Russisch was. Redactie), ik weet het niet, waarboven met dikke vette letters gedrukt was: "In Friedenszeit nicht auf zu kleben". Welk een organisatie, wat een kostelijke voorbereiding van alles tot in de kleinste bijzonderheden, doch ook wat een beslistheid en zekerheid het vijandelijk gebied te zullen betreden spreekt uit die woorden: "In Friedenszeit nicht auf zu kleben."

De Duitse legers.

De geheimzinnigheid, die zo lang over de bewegingen van de Duitse legers heeft gelegen, begint nu te verdwijnen. In het begin van de oorlog stonden het 7e, 9e en 11e legerkorps ten noorden van Luik; ten westen van Verviers het 10e en het 3e, ten westen van Malmédy de garde en het 4e; ten westen van Houffalize het 19e; ten westen van de Luxemburgse grens en ten oosten van Neufchâteau het 12e; bij Aarlen het 3e Beierse legerkorps; ten oosten van Longwy, meer naar het zuiden toe het 8e; ten noorden van Diedenhoven het 16e; ten zuiden van Diedenhoven het 2^e Beierse; ten zuiden van Metz het 1^e Beierse en het 13^e; ten oosten van Marsal het 21^e, ten noorden van Straatsburg het 14^e, ten zuiden van Straatsburg tot bij Colmar het 15^e; en op de uiterste linkervleugel tussen Colmar en Bazel vermoedelijk een Oostenrijks legerkorps.

Deze troepen zijn nu de opmars begonnen en verder geconcentreerd en van enkele legers zijn de aanvoerders bekend geworden.

Van de noordwestelijke grens van Luxemburg is aan weerskanten van Neufchâteau, hertog Albert van Wittenberg opgerukt in de richting Sedan, na, volgens een ambtelijk Duits bericht, de Fransen een nederlaag te hebben toegebracht. Tussen Bergen en Charleroi rukken de Duitsers tegelijk tegen Maubeuge op.

De Duitse kroonprins voert een leger aan dat op de "IJzeren poort" bij Longwy aantrekt.

De Beierse kroonprins rukt meer naar het zuiden tussen Metz en de Vogezen tegen de Moezel op.

Van het Belgische oorlogsterrein.

Uit de reisverhalen van een lid van het personeel van het reisbureau van Seeuwen en C° alhier, dat de vorige week in Aken en Luik vertoefde, ter opsporing van enige koffers, die zoek waren, ontlenen wij het volgende.

Op zijn tocht naar Herbesthal werd hij te Fechtan door twee Duitse soldaten aangehouden, die hem aan een zeer streng verhoor onderwierpen. Daarbij bleek hem het grote bezwaar, dat de internationale passen alleen in het Frans gesteld zijn.

Hij werd na een kwartier vrijgelaten, doch hij mocht niet verder gaan. Even tevoren was te Fechtan een jonge Fransman van 17 jaar, die niet kon bewijzen dat hij daar te maken had, na zeer korte krijgsraad doodgeschoten.

Hij ging nu terug naar Vaals en het gelukte hem met een boerenkar dezelfde dag te Aken te komen. Vandaar vertrok hij de volgende morgen naar Eupen, dat zo dikwijls beschoten is door Belgische grensbewoners.

In dit dorp was zojuist een Belg gepakt, die een postduif had opgelaten, die een briefje had met de mededeling: "Eupen is schwach besetzt." De Belg werd onmiddellijk gefusilleerd.

Van Eupen naar Herbesthal ging het verder te voet. Nauwelijks was hij op weg, of hij werd door een Duitse schildwacht aangehouden en hij moest zijn papieren tonen. Nauwelijks hadden de soldaten gezien, dat hij Nederlander was, of ze voegden hem vriendelijk toe: "Sie siund Holländer, gehen sie sofort durch".

In Herbesthal ontmoette hij een Duits soldaat, die in alle ernst verklaarde, nimmer op een Belg te zullen schieten, omdat hij met een Belgisch meisje verloofd was.

Toen hij in Herbesthal het doel van zijn reis mislukt zag, keerde onze onderzoeker naar Aken terug. Daar had hij het buitenkansje om verlof te krijgen, om met een militaire automobiel mee naar Luik te mogen gaan. Het was een grote toerwagen, aan beide zijkanten waarvan vijf soldaten waren met geladen geweren, die van 120 patronen voorzien waren.

De avond tevoren was op de automobiel geschoten en daarom kreeg hij de vermaning: "Wenn geschossen wird, legen Sie sich sofort nieder".

Onderweg naar Luik ontmoette hij op verschillende plaatsen een groot aantal dames van het Rode Kruis, die hem zeer minzaam verversingen en sigaretten aanboden.

Eerst passeerden zij Welkenraedt, waarvan verscheidene huizen in elkaar geschoten waren; vervolgens de dorpen Henri Lachapelle, Herve en Battice, die geheel verwoest waren. Herve was er het treurigst aan toe. Men ontwaarde er bijna geen huis meer. Alles was in puinhoop geschoten. Tussen de platgeschoten huizen zag men verschillend huisraad, gedeeltelijk vernield. Ook het mooie kerkje met toren van dit dorpje was geheel in elkaar geschoten. Wat een droevige blik leverde al deze vernieling op!

Langs de weg zag men veel dode runderen, varkens en paarden. De laatste had men getracht, zoveel mogelijk te begraven. Hier en daar staken de poten van de gestorven dieren nog omhoog.

Onderweg naar Luik ontmoette onze ontdekkingsreiziger telkens en telkens talrijke Duitse troepen, een groot aantal veldkeukens met zich voerend. Er heerste blijkbaar een opgewekte stemming onder de soldaten. De meesten zongen Die Wacht am Rhein. Hun geweren waren versierd met bloemen.

Enkelen hadden op de loop van hun geweer een groot stuk papier waarop: "Es ist famos, der Kopf eines Franzos:"

Vlak bij Aken, op de grote weg naar Luik, stond op een groot bord, dat tegen een boom gespijkerd was, met een pijl: "Nach Paris", en daaronder had een overmoedig soldaat geschreven: "ohne umzusteigen".

In Luik stonden duizenden mensen langs de verschillende straten, waardoor de Duitse troepen trokken. Onder die menigte was het doodstil. Er werd geen woord gesproken en er heerste een gedrukte stemming. Velen zagen er zeer beangst uit.

De mooie brug over de Maas was geheel vernield en de tramrails hingen verbogen over de oevers. Duitse pioniers waren bezig naast de vernielde een schipbrug te slaan.

In de omtrek waren van de meeste huizen de ruiten vernield. Een groot aantal huizen hadden door het bombardement gaten in de muur of in het dak gekregen. Toch kreeg onze reiziger, toen hij de straat had doorgewandeld, niet de indruk, dat Luik door het vreselijk oorlogsbedrijf erg geleden had, dat zich kort geleden in deze stad zulke vreselijke tonelen hadden afgespeeld.

De Luikenaren waren verplicht geworden al hun wapens in te leveren. Het waren er ongeveer 40.000 stuks, die, nadat ze door de Duitsers onbruikbaar waren gemaakt, in de Maas werden geworpen.

Terwijl de Duitsers door de stad trokken, stonden hier en daar Belgen gereed met grote emmers limonade, om hun dorst te lessen. De soldaten toonden zich daarvoor zeer erkentelijk. Een voegde een Luikenaar lachend toe: "Wenn ich zurückkehre, bringe ich Ihnen den Kopf eines Franzosen mit".

Dan verhaalt onze reiziger nog uitvoerig, hoeveel moeite het hem heeft gekost om van de Duitse Kommandantur, waarvan de hoofdzetel in een oud paleis gevestigd is, een schriftelijke vergunning te verkrijgen, om weer van Luik naar Aken terug te gaan.

Duizenden Luikenaren verdrongen zich dagelijks bij de Kommandantur om verschillende inlichtingen te bekomen. Daaronder waren er velen, die een permissie-biljet kwamen vragen om een winkel, café, enz. 's avonds na het door de militaire autoriteit vastgestelde sluitingsuur te mogen openhouden.

Terwijl nu onze reiziger bij de Kommandantur stond te wachten, werden er een 60 franc-tireurs binnengebracht. Hen allen wachtte de kogel.

De volgende morgen werden er 's morgens 40 gefusilleerd en nauwelijks was dit droevig toneel ten einde, of op een kar werd weer een tweetal franc-tireurs binnengebracht. Een boer en zijn vrouw, de laatste doodsbleek, haar arm om de hals van haar man geslagen. Beiden zagen er vreselijk ellendig uit. De aanblik van dit tweetal zou onze zegsman altijd bijblijven, naar hij ons verzekerde. Alle omstanders waren zeer ontroerd. 2 uur later behoorden man en vrouw niet meer tot de levenden.

Met een militaire auto, waarin enige soldaten, die voetwonden hadden bekomen, keerde onze reiziger in Aken terug. Hij had zijn doel bereikt; met veel moeite en inspanning had hij de zo zeer terug verlangde koffers gevonden.

Brussel in Duitse handen.

Londen, 21 augustus. De gebeurtenissen gaan snel, doch mijn brieven langzaam. Wie weet wat er gebeurd zal zijn, wanneer gij dit schrijven leest. Zal de bezetting van Brussel door de Duitsers u dan

nog in beweging brengen? Vandaag in elk geval is het het grote feit en er is sinds het uitbreken van de oorlog nauwelijks een dergelijke ontroering in Londen waar te nemen geweest.

Wanneer ik de indruk van de bezetting van de hoofdstad van België aan mezelf naga, is me die opschudding zo begrijpelijk. Brussel in handen van de vijand! Duitse uhlanen kamperen op de Grote Markt met al de Nederlandse opschriften! Het is waar, een Hollander staat nog heel anders daartegenover dan het Engelse publiek. Zij hebben misschien vaker in België gereisd, ze hebben met ontroering de strijd tegen de Duitsers gevolgd en bewonderen hun bondgenoten. Maar het zijn niet hun naaste bloedverwanten, geen taalgenoten, niet een volk, waaraan een gans historisch verleden hen ten nauwste verbindt. Hoe is het, dat al die gevoelens juist heden zo sterk oprijzen? Wij wisten allen, dat de Duitsers door België zouden oprukken, niemand verwachtte, dat, Luik eenmaal gevallen, Brussel tegenweer zou kunnen bieden. Maar het zijn vreselijke verhalen geweest, die dezer dagen de kranten gaven. Ons geslacht, dat oorlog zo volledig ontwend is, kon zich een invasie niet meer van te voren voorstellen. Nu hebben we allen gelezen van die duizenden vluchtelingen, met pak en zak heen vliedend voor de binnenrukkende vijand. Moeten we de ontzettende verhalen over wreedheden, door hem op zijn weg bedreven, geloven? Ik weet het niet. Ik neig ertoe, ze te verwerpen. Maar de ontredding van heel een land, de wilde verbijstering van de bewoners, de vernedering, die de dappere kerels knarsetandend moeten ondergaan, is het niet genoeg? En dat alles gekoppeld aan vertrouwde en Nederlandse namen als Leuven, Mechelen, Brussel, en in de laatste berichten Aalst en Gent al.

De schrijning van dat alles wordt nauwelijks verzacht door de overweging, dat de opmars der Duitsers geen nederlaag voor de Belgen betekent. Het is een zaak van gevoel. Maar het verstand heeft zijn rechten en de Engelse bladen doen alles wat ze kunnen om hun

lezers duidelijk te maken, dat de bezetting van Brussel generlei strategische betekenis heeft en dat zelfs het plotseling en snel oprukken der Duitsers hen niet in voordelige positie brengt. Integendeel, zo redeneren de persstrategen hier gelijk in België en Frankrijk, de Duitsers komen in een weinig benijdenswaardige stelling en de verbondenen hebben het onversterkte Brussel, met opzet en volgens al lang vastgesteld plan, aan hen overgelaten om hen zover te krijgen. De verdere opmars der Duitsers zal rekening hebben te houden met de bedreiging van de sterke vesting Antwerpen in hun rug, terwijl ook Namen, op hun andere flank, ongenomen is. Dat lijken geen gunstige omstandigheden om de grote slag met het Frans-Engelse leger te leveren. En, dank zij de ongedachte weerstand van Luik, de Duitsers vinden dat leger volledig ontplooid en slagvaardig.

Men herinnert, hoe het vóór de oorlog algemeen werd aangenomen, dat het plan der Duitsers was, Frankrijk te verpletteren en er voor goed mee af te rekenen, vóór de Russen opdaagden. Dat konden zij doen, zo redeneerden zij zelf en zo vreesden veel Fransen niet minder, omdat zij het Franse leger door een bliksemsnelle aanval over de zwak versterkte noordgrens midden in zijn mobilisatie zouden verrassen. Daarvan is nu geen sprake meer. De Duitsers vinden de Fransen volkomen gereed. Zij vinden ze versterkt met een Engels hulpleger. Zij vinden ze op een door henzelf zorgvuldig gekozen terrein. Ze hebben twee sterke vestingen en een verbitterd volk in de rug. Het is mogelijk, dat zij onder die omstandigheden de slag, die voor de deur staat, winnen. Het is ondenkbaar, dat zij hun tegenstanders zouden vernietigd hebben, vóór de Russen in staat zijn het oosten van hun eigen land ernstig te bedreigen.

Ziedaar de toestand, zoals de Engelsen hem schetsen.

De gevangenneming van generaal Leman.

Generaal Lemans, de dappere verdediger van Luik, is gevangen genomen. Men wist dat reeds verscheidene dagen, doch verder had men van het geval niets gehoord. Doch nu weet een te Aken verschijnend blad er wat van te vertellen. Onder de puinhopen van een vernield fort hebben de Duitsers de generaal, half gestikt, gevonden. Natuurlijk was onmiddellijk iedereen in de weer om hulp te bieden en zodoende lukte het, om de generaal weer bij te brengen. Vervolgens werd de gevangene voor generaal von Emmich geleid, wie hij zijn degen overreikte. Doch generaal von Emmich, wetende, dat Lemans tot op het laatste op zijn post gebleven was, liet hem de degen behouden, een ridderlijkheid, waarover de Belgische generaal zich zeer getroffen gevoelde.

Intussen bleek de gevangene medische hulp niet te kunnen ontberen; met grote zorg is hij verpleegd en na een rustkuur van een paar dagen, gevoelde generaal Lemans zich weer gezond en wel. Toen is hij per auto uit Luik naar Aken gebracht onder toezicht van majoor Bayer. De heren hebben in Hotel "Groszer Monarch" de nacht doorgebracht en zijn vervolgens naar Keulen vertrokken.

De verdrijving van de Duitsers uit België is voor vele deserteurs, die zich daar ophielden, noodlottig geweest. Hun bleef niets anders over dan zich bij de Duitse overheid vaan te melden. De krijgsraad te Dortmund heeft er twee, die voor de tweede maal gedeserteerd waren, tot 15 maanden en 1 jaar gevangenisstraf veroordeeld, een andere deserteur kreeg vier maanden.